

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет охорони здоров'я, соціальної роботи та психології
Кафедра психології та педагогіки

Наукові роботи з психології:
курсowa, бакалаврська, магістерська

2024

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри психології та педагогіки,
Факультет охорони здоров'я, соціальної роботи та психології

НаУКМА

(протокол № 3 від 29 лютого 2024 року)

Рецензенти:

Чернобровкін В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач
кафедри психології та педагогіки НаУКМА

Гірник А.М. – кандидат філософських наук, професор, гарант ОПП

Укладачі:

Боднар А.Я., кандидат психологічних наук, доцент

Копець Л.В., кандидат психологічних наук, доцент

Наукові роботи з психології: курсова, бакалаврська, магістерська.

Методична розробка. – Укладачі: А.Я. Боднар, Л.В. Копець. – К.: 2024. 32 с.

У посібнику викладено вимоги та рекомендації до організації, проведення й оформлення результатів наукових досліджень студентів-психологів (курсвої та кваліфікаційних – бакалаврської й магістерської робіт). Для студентів закладів вищої освіти, які навчаються у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія та їхніх наукових керівників.

ЗМІСТ

1. Наукові роботи студентів та їх завдання.....	4
2. Курсова робота та вимоги до неї.....	7
3. Кваліфікаційні роботи, значення та вимоги.....	9
4. Захист кваліфікаційних робіт: процедура та оцінювання.....	11
5. Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт студентів.....	12
6. Особливості виконання наукових робіт.....	14
6.1. Написання теоретичного розділу наукової роботи...	14
6.2. Робота над емпіричним розділом наукової роботи...	15
6.3. Етапи планування наукової роботи.....	16
7. Структура наукової роботи та зміст її розділів.....	17
8. Оформлення кваліфікаційної роботи.....	21
9. Список використаних та рекомендованих джерел.....	25
10. Додатки.....	27

1. Наукові роботи студентів та їх завдання

Підготовка наукових робіт є важливою частиною навчання студентів, майбутніх психологів. Наукові роботи дають можливість студентам проявити свої наявні знання, уміння та навички у вирішенні проблем, які їх цікавлять та довести свою професійну спроможність.

Підготовка навчально-наукових робіт є формою **самостійної роботи студентів**.

Студенти, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія в НаУКМА, виконують такі види наукових робіт: курсові роботи (другий та третій роки навчання) та кваліфікаційна бакалаврська робота (четвертий рік, під час завершення навчання на бакалавраті); кваліфікаційна магістерська робота (другий рік, під час навчання на магістеріумі).

В процесі виконання наукових робіт студенти залучаються в самостійний науковий пошук, поглиблюють та систематизують знання з актуальних проблем психології та її різних галузей; розвивають уміння самостійно критично опрацювати наукові джерела; закріплюють та розвивають дослідницькі навички, демонструють вміння спостерігати психологічну феноменологію, узагальнювати власні спостереження; використовувати свій досвід та результати дослідження в самостійних розробках.

Виконуючи наукові роботи студенти та проводять завершені дослідження.

Кожна наукова робота студента, хоч і носить навчальний характер, однак має бути спрямована на вирішення актуальних проблем психологічної науки.

Курсова робота — це самостійна навчально-наукова робота, яку виконують студенти протягом навчального року з метою продемонструвати, що вони можуть на основі отриманих теоретичних знань та практичних навичок здійснити дослідження конкретної актуальної наукової проблеми, представити отримані результати, зробити повідомлення та захистити свою точку зору.

В НаУКМА студенти виконують курсові роботи на другому та третьому році навчання.

Курсова робота на другому році навчання спрямовується на дослідження проблем вікової психології і орієнтована на оволодіння алгоритмами наукового пошуку.

Курсова робота на третьому році навчання спрямовується на дослідження різних проблем психології з використанням психодіагностичних методів, орієнтована на системне охоплення проблеми та оволодіння навичками використання психологічних методів у повному циклі емпіричного дослідження.

Бакалаврська кваліфікаційна робота — це наукове емпіричне дослідження, яке студент виконує впродовж випускного курсу і яке має суттєву роль у системі професійної підготовки майбутнього фахівця, концентровано відображаючи результативність багаторічного процесу навчальної роботи студента.

Бакалаврська кваліфікаційна робота спрямована на вирішення конкретної актуальної наукової проблеми психології; полягає у теоретичному огляді проблеми, виконанню дослідницької частини та ретельному оформленні тексту кваліфікаційної роботи, що містить обґрунтування методів, використаних у роботі, опис ходу роботи та її результатів.

Магістерська кваліфікаційна робота – це самостійне дослідження, що містить наукову інформацію про вивчення актуальної багатоаспектної наукової проблеми та представлення проведеної наукової розвідки із детальним описом методики дослідження, розглядом фактичного матеріалу та результатів. Основою такої роботи має бути принципово новий матеріал, що включає опис нових фактів, явищ або закономірностей, а також раніше відомий та узагальнений матеріал, наукову позицію автора роботи, його власний ракурс дослідження проблеми.

Магістерська кваліфікаційна робота — це самостійна наукова праця, яку виконують із метою встановлення відповідності рівня освітньої та наукової підготовки здобувача другого рівня вищої освіти.

До уваги студентів.

У наукових роботах не може бути академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

Формальні вимоги до написання курсових, бакалаврських та магістерських робіт наведено у табл. 1.

Таблиця 1.

Формальні вимоги до написання навчально-наукових робіт

Характеристики роботи	Обсяг роботи до списку джерел (кегель 14, інтервал 1,5)	Кількість літературних джерел	Процедура захисту
Курсова робота	25-40 стор. друк. тексту	25-40 позицій	Перед комісією кафедри
Бакалаврська робота	40-65 сторінок друкованого тексту	40-60 позицій	Перед атестаційною екзаменаційною комісією
Магістерська робота	65-100 сторінок друкованого тексту	60-90 позицій	Перед атестаційною екзаменаційною комісією

Головні завдання всіх видів наукових робіт студента:

- переконати в актуальності обраної проблеми дослідження
- обґрунтувати правильність підходу до вирішення проблеми (порівняно з іншими спробами її вирішення),
- обґрунтувати відповідність застосовуваних методів і способів перевірки висунутих гіпотез, достовірності отриманих даних
- забезпечити коректність інтерпретації отриманих результатів, закономірностей та висновків,
- показати значення нових самостійно отриманих результатів з точки зору можливого перегляду або перевірки раніше відомих даних та теорій;
- окреслити перспективи виконаної роботи.

2. Курсова робота та вимоги до неї

Курсова робота є самостійною науковою роботою студента.

Курсова робота є початком самостійної дослідницької роботи.

Вимоги передбачають, що студенти в процесі виконання курсової роботи самостійно і якісно проведуть дослідження проблеми, а саме продемонструють компетентності:

- самостійно формулювати проблему;
- визначати об'єкт і предмет,
- визначати мету й завдання дослідження;
- здійснювати пошук і підбір потрібної інформації;
- логічно і послідовно висловлювати свої думки, пропозиції,
- робити аргументовані висновки щодо теоретичного матеріалу, явищ та фактів психічної реальності;
- правильно оформлювати науково-дослідницький матеріал;
- публічно захищати виконану курсову роботу (робити наукове повідомлення, відповідати на поставлені запитання, захищати власну точку зору).

Курсова робота дозволяє набувати знання, вміння та навички з психології, перевіряє готовність студентів застосовувати сучасні методи психологічного дослідження, розвиває їхню пізнавальну активність.

Для успішного завершення курсової роботи важливо чітко дотримання основних вимог, що до них висуваються.

В курсовій роботі студент реферує літературні джерела, досліджує проблему і самостійно викладає досвід опрацювання проблеми та її дослідження. У курсовій роботі студент узагальнює інформацію, має навчитися знаходити невирішені аспекти проблеми і дискусійні питання у досліджуваному проблемному полі, визначати підходи до їх вирішення.

Успішне написання курсової роботи передбачає розуміння суті наукової роботи та чітке дотримання вимог, що прийняті в професійному товаристві.

Рекомендації студентам для успішного виконання курсової роботи.

Головна вимога: для написання курсової роботи з психології проводять емпіричне дослідження та обробку отриманих даних.

До початку написання курсової роботи студент має виконати наступні кроки:

- обрати тему роботи;
- з'ясувати об'єкт та предмет дослідження;
- визначити мету та завдання дослідження;
- скласти попередній план роботи та узгодити його з керівником;
- скласти перелік джерел з теми роботи;
- вивчити джерела та законспектувати їх;
- вивчити досвід роботи інших дослідників проблеми;
- провести емпіричне дослідження.

Виконавши дослідження, студент має написати текст роботи відповідно до її структури.

Курсова робота виконується самостійно, в ній має бути виокремлена наукова проблема, яка характеризується новизною, має теоретичне та практичне значення. Студент виконує емпіричне дослідження проблеми і представляє проведену роботу відповідно до прийнятих правил в науковій спільноті психологів.

Курсова робота подається у відповідній структурі: теоретичний огляд та аналіз досліджень проблеми, представлення та обґрунтування методів дослідження, опис та аналіз результатів, висновки.

При оформленні курсової роботи студент має, дотримуючись основних вимог, визначати та розвивати індивідуальний стиль наукової роботи.

Курсова робота є запорукою подальшого професійного зростання та корисною для написання кваліфікаційних робіт (бакалаврської та магістерської).

В реальному процесі навчання курсові роботи виступають для студентів можливістю розпочати самостійну професійну роботу,

продемонструвати здобуті знання і навички своїм викладачам і однокурсникам, розкрити свої інтереси і уподобання та отримати досвід реального завершеного дослідження.

3. Кваліфікаційні роботи, значення та вимоги

Кваліфікаційна робота є творчою самостійною науковою роботою студента, яка виконується під керівництвом наукового керівника на завершальному етапі здобуття першого рівня вищої освіти (бакалавр) або другого рівня вищої освіти (магістр).

Кваліфікаційні роботи є однією з форм представлення результатів наукового дослідження і засвідчує рівень компетентності майбутнього психолога.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є оволодіння здобувачами вищої освіти інтегрованою здатністю розв'язувати проблеми наукового або прикладного характеру в своїй професійній діяльності. Кваліфікаційна робота передбачає проведення самостійного наукового дослідження.

До уваги студентів

У кваліфікаційній роботі розкривається суть актуальної проблеми психологічної науки, розглядається і визначається ступінь її наукової розробки на основі дослідження літератури, презентується власне емпіричне або експериментальне дослідження, отримані результати та обґрунтовані висновки, відображається та визначається авторська позиція.

Основними завданнями кваліфікаційних робіт є:

- систематизація, закріплення і поглиблення теоретичних знань та практичних навичок,
- виявлення здатності обирати й аналізувати наукову або практичну проблему,
- робити висновки й узагальнення,
- застосовувати знання для вирішення конкретних наукових, а також організаційних та інших завдань,
- обґрунтовувати конкретні рекомендації, які можуть мати теоретичний і практичний характер;
- перевірка уміння здобувача самостійно засвоювати та використовувати математичні методи;

- напрацювання й розвиток навичок самостійної роботи і творчого пошуку,
- оволодіння методикою наукових досліджень та експерименту;
- визначення рівня підготовленості студента до майбутньої професійної діяльності та його рівня самовдосконалення.

Кваліфікаційна робота є більш ефективною, коли вона продовжує і розвиває тему курсової роботи, однак це не є імперативною вимогою в НаУКМА

Бакалаврська кваліфікаційна робота передбачає інтеграцію отриманих студентом теоретичних знань, умінь і навичок у вирішенні конкретної актуальної наукової проблеми, демонстрацію здатності використання навичок у професійній діяльності та засвідчує належний рівень оволодіння загальними та спеціальними компетентностями, визначеними освітньою програмою.

Магістерська кваліфікаційна робота – це самостійна дослідницька праця, яку виконують із метою встановлення відповідності рівня освітньої та наукової підготовки здобувача другого рівня вищої освіти. Магістерська кваліфікаційна робота з психології передбачає самостійне розв’язання складної комплексної проблеми у сфері психології, що супроводжується проведенням досліджень, обґрунтуванням та застосуванням власних інноваційних підходів.

До уваги студентів

Основою магістерської роботи має бути відомий та узагальнений матеріал, однак **головне в магістерській роботі** власний підхід до дослідження проблеми, принципово новий матеріал, опис нових фактів, явищ або закономірностей, а також наукову позицію автора роботи.

В магістерській роботі мають бути подані оригінальні положення з чітким обґрунтуванням методології наукового пошуку. Основне завдання магістерської роботи полягає у підборі, адаптації або формуванні **програми формування** психічних процесів, тренінгу, психокорекції, психологічної профілактики, реабілітації або просвіти. Повинно бути вирішене конкретне завдання, представлені обґрунтування та опис мети, завдань, використаних форм, методів і методик практичної роботи, її ходу та результатів. Відповідна розробка повинна мати новизну і практичну значущість.

4. Захист кваліфікаційних робіт: процедура та оцінювання

Захист кваліфікаційної роботи на засіданні Атестаційної комісії (АК) є формою атестації, спрямованої на встановлення рівня відповідності наявних результатів навчання за освітніми програмами першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

При оцінюванні кваліфікаційної роботи враховується якість теоретико-методологічного аналізу проблеми та дотримання чинних вимог до оформлення роботи, а також доповідь (виступ, захист), що розкриває вміння презентувати опрацьований матеріал, аргументовано доводити кожне положення, що виноситься на захист, відповідати на запитання щодо змісту роботи.

До уваги студентів

Кваліфікаційна робота до захисту не допускається при таких обставинах:

Робота не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення.

У роботі не має виконання поставлених завдань.

Робота написана без дотримання вимог.

Робота не містить результатів досліджень, обґрунтованих висновків та (або) пропозицій.

Щодо роботи не має рецензії та відгуку керівника.

Робота не пройшла перевірку на академічний плагіат.

Процедура захисту кваліфікаційної роботи передбачає:

- представлення секретарем атестаційної екзаменаційної комісії студента, оголошення теми його кваліфікаційної роботи та переліку супровідних документів;

- презентацію студентом кваліфікаційного дослідження: виступ із тезами роботи та презентацію ілюстративного матеріалу;

- відповіді студента на питання членів атестаційної екзаменаційної комісії а також присутніх на захисті;

- виступ рецензента (за його відсутності - оголошення змісту рецензії) та відповідь студента на зауваження рецензента;

- виступ наукового керівника (за його відсутності – оголошення змісту відгуку);
- прийняття атестаційної екзаменаційної комісії рішення щодо оцінювання кваліфікаційної роботи;
- оголошення рішення атестаційної екзаменаційної комісії.

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт студентів

Під час оцінювання курсової та кваліфікаційної роботи з психології дотримуються таких загальних критеріїв.

Теоретична частина наукової роботи з психології оцінюється за такими критеріями:

1. Актуальність та новизна проблеми дослідження з наукової та практичної точок зору.
2. Представлення методологічного апарату дослідження: об'єкта, предмета, мети, завдань та методів.
3. Повнота та якість пошуку необхідних джерел, обсяг опрацьованої літератури з проблеми.
4. Повнота розкриття та аналізу проблеми в огляді літератури.
5. Вміння визначати суттєву інформацію, необхідну для повного охоплення проблеми дослідження в теоретичному огляді.
6. Аналітичність, логічність та послідовність у розкритті проблеми.
7. Здатність до узагальнення та формулювання висновків на основі огляду наукової літератури.
8. Стилiстично правильне та грамотне оформлення теоретичної частини роботи.
9. Правильне оформлення наукової роботи в цілому.

Емпірична частина наукової роботи з психології оцінюється за такими критеріями:

1. Представлення в повному обсязі та опис методичного апарату дослідження: актуальності, мети, завдань, гіпотези та новизни емпіричного дослідження.
2. Адекватність методів дослідження його завданням.
3. Обсяг та якість емпіричного матеріалу, що визначається кількістю методик, їх трудомісткістю та чисельністю дослідженої вибірки.
4. Повнота опису програми та методичних процедур дослідження.
5. Повнота представлення результатів дослідження.
6. Представлення методів кількісної та якісної обробки даних дослідження, використання методів математичної обробки даних.
7. Переконливість аргументації та доказовість висновків дослідження.

8. Повнота висновків дослідження та відповідних рекомендацій.

9. Якість інтерпретації результатів дослідження.

10. Правильне використання наукової стилістики при описі емпіричного дослідження та грамотне оформлення наукової роботи.

У процесі оцінювання кваліфікаційної роботи атестаційна екзаменаційна комісія бере до уваги:

- якість роботи загалом (її творчий характер, уміння аналізувати теоретичний матеріал, повноту й вичерпність аналізу, достовірність експериментальних даних, рівень узагальнення та обґрунтованість висновків та практичних рекомендацій; апробацію результатів);
- самостійність у дослідженні проблеми;
- якість оформлення роботи (стиль викладу, відповідність граматичним нормам, вимоги до оформлення бібліографії, характер презентації та якість ілюстративного матеріалу);
- рівень виступу (чіткість у формулюванні концептуального апарату, володіння змістом дослідження, обґрунтованість висновків, повноту, доказовість та правильність відповідей на поставлені питання, рівень володіння вмінням вести наукову дискусію, культуру мовлення);
- відгук керівника та оцінку наукового рівня дослідження рецензентом.

Основні критерії оцінки наукової роботи студентів.

1. Реальна наукова новизна роботи. Враховуються зміст (суть) запропонованого підходу, отриманих результатів та обґрунтованість зроблених висновків, внесок у вивчення проблеми дослідження.

2. Оформлення роботи. Враховується, якою мірою студент зумів уявити (висловити, донести) своє розуміння проблеми дослідження, отримані дані, узгодженість власних та літературних даних (наприклад, якщо робота містить невиправлені помилки, то це знижує оцінку роботи).

3. Трудомісткість. Оцінка реального обсягу виконаної роботи (трудомісткість організації, методичного забезпечення та проведення дослідження).

4. Гармонійність (загальна культура роботи). Підсумкова оцінка того, якою мірою узгоджуються зміст і спосіб подання (оформлення) у роботі, узгодження задуму та реалізації, загальне враження про виконану роботу, показані їм вміння, знання та витрачені зусилля. У підсумку оцінюється наукова позиція студента як професійного психолога, яка виявляється у тексті: присутність у його роботі рівноваги (гармонії) між зацікавленістю у підтвердженні висунутих гіпотез і неупередженістю щодо оцінки й інтерпретацій отриманих результатів.

Критерії оцінювання кваліфікаційної наукової роботи наведено в Додатку Г.

Якщо на останньому етапі виконання бакалаврської / магістерської роботи або під час захисту буде виявлено, що дослідження є плагіатом, то роботу за рішенням кафедри до захисту не допускають або за рішенням членів АК знімають із захисту.

6. Особливості виконання наукових робіт

До уваги студентів

В структурі кваліфікаційної роботи необхідними є такі послідовно подані частини: титульна сторінка, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць вимірювання, скорочень (надається при необхідності), вступ, теоретичний розділ, емпіричний розділ, висновки, рекомендації, список використаних джерел, додатки (таблиці, діаграми тощо).

6.1. Написання теоретичного розділу наукової роботи

При написанні теоретичного розділу студенти реферують наукові роботи, структурно представляють та узагальнюють інформацію. При цьому необхідно знаходити та акцентувати невирішені проблеми досліджуваної теми, дискусійні питання та підходи до окремих аспектів

проблеми, визначати достовірність та доказовість інформації в реферованих джерелах.

При виконанні теоретичної частини роботи студент має вирішити наступні завдання

- обґрунтувати актуальність проблеми та її дослідження;
- визначити об'єкт та предмет;
- сформулювати мету та завдання дослідження;
- провести самостійний пошук інформації щодо проблеми (у наукових бібліотеках, Інтернеті, репозитаріях наукових робіт тощо);
- правильно оформити відібрані для вивчення проблеми наукові роботи та джерела у списку використаних джерел;
- добрати інформацію, необхідну для повного висвітлення досліджуваної проблеми, здійснити відокремлення необхідної інформації від другорядної,
- обов'язково робити посилання на використані джерела у тексті роботи; здійснювати аналіз та синтез досліджень із проблеми;
- узагальнювати та класифікувати інформацію; зокрема, у **вигляді структурно-логічних схем**;
- логічно та послідовно розкривати суттєві аспекти досліджуваної проблеми;
- стилістично правильно оформляти наукові положення в огляді; логічно презентувати теоретичний огляд;
- узагальнити психологічні знання з проблеми та формулювати висновки з теоретичного матеріалу.

6.2. Робота над емпіричним розділом наукової роботи

В емпіричній частині має бути вирішено конкретне дослідницьке завдання, представлено обґрунтування методів, використаних у роботі, опис ходу роботи та її результатів.

При виконанні емпіричної частини роботи студент має вирішити наступні завдання:

- обґрунтовувати актуальність та новизну емпіричного дослідження;
- визначити предмет та об'єкт емпіричного дослідження;
- сформулювати мету, гіпотезу та завдання емпіричного дослідження;
- спланувати емпіричне дослідження;
- прогнозувати та довести достовірність отриманих результатів;

- обрати методи та методики для перевірки гіпотези емпіричного дослідження;
- практично досягти розуміння та оволодіти методикою емпіричного дослідження;
- здійснити кількісну та якісну обробку даних емпіричного дослідження; повно, стилістично правильно та грамотно описати процес та результати емпіричного дослідження;
- розробити прийоми унаочнення отриманих результатів (схеми, діаграми, графіки);
- вдумливо та якісно проінтерпретувати результати емпіричного дослідження;
- сформулювати висновки, отримані в результаті емпіричного дослідження, та рекомендації щодо їх використання.

6. 3. Етапи планування наукової роботи

Планування кваліфікаційної роботи охоплює навчальний рік і розбивається на такі етапи:

- затвердження теми на кафедрі та вченій раді факультету;
- планування роботи;
- збір матеріалу,
- кількісна його обробка і якісний аналіз;
- написання розділів;
- проміжний контроль на засіданнях кафедри;
- написання чистового варіанта тексту роботи;
- підсумковий контроль (передзахист) на засіданні кафедри;
- збір відгуку і рецензії; подача завізованого завідувачем кафедри тексту роботи, відгуку і рецензії до захисту;
- підготовка до захисту, виготовлення наочності, репетиція з науковим керівником виступу на захисті;
- захист перед атестаційною комісією.

До уваги студентів

При підготовці кваліфікаційних робіт обрану тему роботи закріплюють за студентом та науковим керівником наказом ректора і вона не може бути змінена на власний розсуд.

У виняткових випадках, на підставі мотивованої, узгодженої з науковим керівником заяви студента та службової записки завідувача кафедрою, тему кваліфікаційної роботи змінюють і затверджують додатковим наказом віце -президента з науково-педагогічної роботи Університету, однак не пізніше ніж за один місяць до захисту.

Написання бакалаврської та магістерської кваліфікаційних робіт здійснюється за графіком, укладеним науковим керівником. Графік містить перелік конкретних етапів роботи над кваліфікаційною роботою з визначенням чітких календарних термінів їх завершення.

Дотримання графіка виконання досліджень розглядається на засіданнях кафедр та фіксується у відгуку керівника кваліфікаційної роботи. З метою глибокого та якісного дослідження обраної проблеми студентам пропонується дотримуватися наступності у виконанні курсових та кваліфікаційних робіт із психології.

7. Структура наукової роботи та зміст її розділів

Кваліфікаційні роботи з психології мають схожу структуру і містять вступ, теоретичну та емпіричні частини, висновки.

Типова структура вступу наукової роботи

Курсова робота	Бакалаврська кваліфікаційна робота	Магістерська кваліфікаційна робота
Актуальність теми Короткий аналіз стану розробки проблеми Мета Завдання Об'єкт Предмет Методи дослідження Практичне значення Структура і обсяг роботи	Актуальність теми Короткий аналіз стану розробки проблеми Мета Завдання Об'єкт Предмет Гіпотеза Теоретико-методологічні основи дослідження Методи дослідження Емпірична база дослідження Наукова новизна дослідження Теоретичне значення Апробація результатів дослідження (обов'язково для здобувачів, які претендують на високу оцінку) Структура і обсяг роботи	Актуальність теми Короткий аналіз стану розробки проблеми Мета Завдання Об'єкт Предмет Гіпотеза Теоретико-методологічні основи дослідження Методи дослідження Емпірична база дослідження Наукова новизна дослідження Теоретичне значення Практичне значення Апробація результатів дослідження (обов'язково для здобувачів, які претендують на високу оцінку) Структура і обсяг роботи

Типова структура основної частини наукової роботи

Курсова робота	Бакалаврська кваліфікаційна робота	Магістерська кваліфікаційна робота
2 розділи: 35-40 сторінок основного тексту; теоретичний та емпіричний (дослідницький)	3 розділи: 40-65 сторінок основного тексту теоретичний (30-40 % обсягу роботи), емпіричний(дослідницький)	3-4 розділи: 65-100 сторінок основного тексту, теоретичний, емпіричний (дослідницький), формувальний

Методи наукового психологічного дослідження

Для збору емпіричних даних можуть бути використані такі методи наукового психологічного дослідження, як тестування, опитування, експеримент, спостереження, метод аналізу продуктів діяльності тощо.

Обираючи методи дослідження, студент повинен врахувати, що кожен з методів має свої переваги та недоліки та прагнути отримати найбільш об'єктивні дані. Обираючи конкретні методики емпіричного дослідження, необхідно враховувати їх валідність та надійність. Доцільно використовувати відомі, апробовані методики, ефективність яких не викликає сумнівів та доведена у багаторазових дослідженнях. Використовуючи різноманітні методики, подані у статтях, дисертаціях, монографіях, необхідно знати та враховувати умови їх розробки і апробації.

Кількість методик емпіричного дослідження залежить від: мети та завдань дослідження, обсягу вибірки, складності та трудомісткості обраних методик, однак практично слід діяти зваживши на такі аспекти:
чим більше завдань, тим адекватнішим є вибір більшої кількості методик;
чим складніші методики у використанні, тим їх доцільно обрати менше;
чим більша вибірка, тим менше методик.

Однак основний принцип відбору методик полягає в тому, щоб досягти валідності та точності (надійності) вимірів досліджуваного явища.

Тож досягти цього можна використовуючи більше методик, що забезпечують взаємну перевірку даних.

По-перше, методик повинно бути стільки, скільки необхідно для дослідження всіх аспектів досліджуваного явища, які окреслені у меті та завданнях дослідження

По-друге, слід враховувати зміст та трудомісткість методик.

По-третє, невеликий обсяг вибірки досліджуваних (до 30 осіб) закономірно потребує збільшення кількості методик дослідження для забезпечення достовірності результатів.

Чисельність вибірки досліджуваних для емпіричного дослідження повинна забезпечувати доказовість положень кваліфікаційної роботи. Виходячи з вимог методів математичної обробки, рекомендується, щоб чисельність досліджуваних була не меншою ніж 30-35 чоловік. Чисельність вибірки може бути меншою за умов проведення лонгітюдного дослідження із застосуванням великої кількості методик або потужного формувального дослідження. Біографічне дослідження припускає довготривале обстеження навіть одного досліджуваного.

Якщо метою дослідження передбачено порівняння результатів двох (чи кількох) груп, наприклад, експериментальної та контрольної, то кожна з них має бути не меншою ніж 30 осіб. При проведенні психологічних досліджень, основним методом збору даних в яких є опитування, необхідно охопити вибірку до 100 осіб та більше. Аналіз груп у соціальній психології передбачає вибірку до 300 осіб.

При ускладненні завдань емпіричного дослідження від бакалаврської до магістерської роботи варто збільшити обсяг вибірки.

Опис досліджуваної вибірки. Необхідно по можливості надати що найбільш повну характеристику учасників дослідження (стать, вік, освіта, соціальне становище та інші, важливі з точки зору дослідження параметри), із зазначенням їх кількості, принципів відбору. Особливу увагу необхідно приділити питанням етики наукового дослідження. Зокрема,

якщо використовуються індивідуальні дані і потрібно позначати учасників дослідження, то всі згадки та посилання на них необхідно давати в закодованому вигляді, зберігаючи анонімність учасників, зберігаючи таємницю отриманих даних та особистого життя учасників (не повинні також наводитися відомості, на підставі яких можна було б анулювати анонімність).

Відповідність методів статистичної обробки даних завданням дослідження

Завдання	Математично-статистичні показники
Пошук відмінностей у психологічних показниках властивостей досліджуваних	Парний критерій Вілкоксона, U критерій Манна-Уїтні, критерій χ^2 квадрат, точний критерій Фішера, біноміальний критерій
Пошук взаємозв'язку показників у одних і тих самих досліджуваних	Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена
Виявлення структури даних, їх взаємозв'язку	Факторний аналіз
Оцінка впливу різних чинників на ознаку, що вивчається	U-критерій Манна-Уїтні, критерій Краскела-Уолліса, T-критерій Вілкоксона, критерій χ^2 Фрідмана
Вияв значимості змін певних психологічних, поведінкових параметрів і проявів за певний проміжок часу, у певних умовах (наприклад, в умовах формувальної програми, корекційного впливу)	Критерії знаків, T-критерій Вілкоксона, t-критерій Стьюдента

Обговорення результатів. Структуруватися цей розділ повинен з урахуванням логіки досліджуваного предмета та поставлених завдань. Необхідно представити всі основні результати і виявлені закономірності, особливо ті, які стосуються висновків. Опис результатів повинен надати інформацію про ступінь надійності зроблених у результаті висновків,

узгодженість отриманих результатів з відомими теоріями та фактами, окреслити їх наукову новизну та перспективи використання.

До уваги студентів

Необхідно пам'ятати, що головною метою будь-якої наукової роботи є пошук істини та нових знань, а не доказ «за будь-яку ціну» власних гіпотез. Негативний результат теж результат. Саме він найчастіше свідчить про неупередженість та професійну наукову компетентність автора кваліфікаційної роботи.

Висновки. При формулюванні висновків коротко характеризуються найголовніші результати та виявлені закономірності.

Висновки повинні відповідати поставленим завданням та цілям роботи, головній тезі, що виноситься на захист.

Велика кількість висновків або їх надмірно докладний опис свідчить про невміння автора виділити головне у своїх результатах.

В завершенні намічаються перспективи подальшої роботи.

8. Оформлення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна наукова робота друкується з допомогою комп'ютерного набору на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 (210x297) через полуторний міжрядковий інтервал з використання шрифту Times New Roman розміру 14, абзац – 1,25 см; міжрядковий інтервал – 1,5.

Щільність тексту роботи повинна бути однаковою.

Перенесення слів з одного рядка в інший у тексті роботи не допускається.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи відступи («береги») таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

У роботі дозволяють виділяти важливий текст наступним чином: напівжирний, курсив, напівжирний курсив або підкреслений. Виділення по всьому тексту повинні бути виконані в одному стилі. Не допускається виділяти частину тексту за допомогою інших шрифтів, крім Times New Roman, іншого розміру, крім 14, іншого інтервалу тощо.

Використовувані в роботі лапки повинні бути одного стилю: “” або «», або """, або „”. Аналогічною є вимога і до стилю апострофів: або -', або ' – але однаково у всьому тексті.

Зазначаючи в тексті роботи прізвища та ініціали дослідників, необхідно дотримуватись одного стилю: Бондаренко О. С., Яковенко О. О. або О.С. Бондаренко, О. О. Яковенко. Прізвище та ініціалами мають лишатись в одному рядку, для цього можна використовувати нерозривний пробіл (стандартне сполучення клавіш «Shift + Ctrl + Пробіл»). При цьому необхідно пам'ятати, що псевдоніми письменників не скорочують (Марко Вовчок, Леся Українка, Микола Хвильовий, Іван Багряний, Олександр Олесь).

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають в загальну нумерацію сторінок роботи.

На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту (посередині рядка).

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ».

Після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовки розділу.

Заголовки підрозділів (1.1, 1.2. тощо) друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу жирним шрифтом.

Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3 інтервалам.

Кожну структурну частину роботи («ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ») треба починати з нової сторінки.

При оформленні роботи необхідно враховувати наступне:

Наукова робота студента (як і будь-яка наукова робота) адресована фахівцям, які повинні її зрозуміти, отримати суттєву інформацію, а також оцінити її з погляду наукової новизни, обґрунтованості одержаних результатів, перспективності використання тощо. При оформленні роботи необхідно це враховувати максимально і полегшувати процес розуміння на всіх рівнях:

Слід використовувати хорошу літературну мову та рекомендується ретельно вичитувати текст щодо виправлення граматичних, орфографічних, стилістичних та інших помилок.

Текст повинен бути легко читаним і надрукований відповідно вимог.

Загальний обсяг роботи, як правило, не повинен перевищувати визначеного вимогами (без урахування додатку).

Необхідно використовувати лаконічний науковий стиль викладу (пафос та повчання, ліричні роздуми, моралізаторські зауваження в тексті кваліфікаційної роботи є недоречні).

Необхідно стежити за точністю формулювань і коректністю вживаних термінів і понять (при необхідності давати визначення понять, що використовуються, пояснювати, чому обраний той чи інший варіант вживання поняття), не використовувати як терміни слова, запозичені з іноземної мови, якщо існують повністю еквівалентні поняття в українській мові.

Спеціально структурувати роботу та представляти результати у зручній формі

Рекомендується основні схеми, графіки та таблиці, що представляють матеріал у кондесованому вигляді та необхідні для кращого розуміння тексту, розміщувати по ходу викладу, у той час як

додаткові матеріали у вигляді таблиць чи графіків, розміщувати в кінці тексту в додатку, щоб не захаращувати текст і не відволікати читача від основної думки.

Рекомендується дотримуватися одноманітного способу посилань на цитовані літературні джерела

а) через вказівку у дужках прізвища автора та року роботи (у разі двох співавторів - вказуються обидва автори, у разі більшої кількості співавторів - прізвище першого автора та позначення «та ін»),

б) через вказівки в дужках номера джерела у списку літератури. ПІБ рідко цитованих зарубіжних авторів бажано наводити двічі — як у українській транскрипції, так і мовою оригіналу.

Можливі два способи цитування:

Пряме цитування, в цьому випадку в лапках дослівно повторюється текст із відповідного джерела (у посиланні на джерело в цьому випадку через крапку з комою потрібно точно вказати сторінку, на якій починається дана цитата),

Непряме цитування, коли одна або кілька думок, можливо з різних місць цитованого джерела викладаються автором своїми словами, але більш менш близьке до оригінального тексту.

Відповідно до етики наукового викладу, необхідно суворо стежити за правильністю цитування та відповідності посилань на джерела, по можливості розділяти згадані в роботі результати (ідеї, гіпотези тощо) різних авторів і, відповідно, окремо посилатися на них; спосіб і форма викладу матеріалу має полегшити розуміння іншими того, які з результатів (ідей, гіпотез тощо), згаданих у роботі є авторськими, а які — продуктом чужої творчості (з точним посиланням на джерело відповідно до прийнятих вимог цитування) чи вже є загальноприйнятими. У разі використання у роботі чужого матеріалу без посилання на автора та джерело, робота знімається з захисту без права її повторного захисту.

У разі виконання роботи в рамках групового проекту, рекомендується точно вказувати всіх, хто сприяв його реалізації, у тому числі і спонсорів проекту (можливо з подякою). У цьому випадку необхідно також визначити особистий внесок автора (зазначити, який саме аспект проблеми та обсяг роботи виконано автором самостійно).

Необхідно коректно використовувати поняття «експериментальне дослідження» — не всяке емпіричне дослідження є експериментальним. У зв'язку з цим необхідно пам'ятати, що емпіричне дослідження, на відміну від експериментального, не повинно містити у своїх висновках твердження про причинно-наслідкові залежності між змінними. Висновки повинні містити твердження лише про взаємозв'язок змінних та ступінь її значущості. Слід також звертати увагу (особливо в експериментальному дослідженні) на форми контролю за змінними, здатними вплинути на результати.

Список використаних і рекомендованих джерел

1. **Гавриш Р. Л.** Науково-дослідницька діяльність студентів у вищих навчальних закладах. Полтава, 2004. 44 с.
2. **Етичний кодекс психолога.** Розроблено робочою групою НПА зі створення етичного кодексу та комітету. К., 2021. 12 с. – режим доступу: 86d9b8_91576161f5464bc2a8b1fa49dc327fd4.pdf
3. **Климчук В.О.** Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей. — К.: Освіта України, 2009. 288 с.
4. **Музика О. Л.** Курсові роботи з психології : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2007. 104 с.
5. **Проблеми** психологічної герменевтики. Монографія / За ред. Н. В.Чепелевої. –К.: Міленіум, 2004. 276 с.
6. **П'ятницька-Познякова І. С.** Основи наукових досліджень у вищій школі : навчальний посібник. К., 2003. 116 с.

7. **Приходько Ю. О.** Практична психологія : Введення у професію : навчальний посібник. К. : Каравела, 2019. 260 с.

8. **Стандарт вищої освіти** із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 "Психологія" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджений і введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 № 565.

<https://drive.google.com/file/d/1w0OaX010ytWIXSG5OYCOLMqvVyiD6ziS/view>

9. **Стандарт вищої освіти України:** другий (магістерський) рівень, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 Психологія. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 564

<https://osvita.ua/doc/files/news/644/64412/053-psikhologiya-mag.pdf>

10. **Положення про кваліфікаційну/магістерську роботу** студента Національного університету «Києво – Могилянська академія»

Наказ № 95 від 02.03.2020 р.

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/doc_download/971-polozhennia-pro-kvalifikatsiinu-mahistersku-robotu-studenta-naukma

11. **Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА**

Наказ № 112 від 07.03.2018 р

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/doc_download/577-polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-zdobuvachiv-osvity-u-naukma

12. **Про заходи стосовно перевірки курсових та кваліфікаційних (випускових) робіт бакалаврів та магістрів на дотримання вимог академічної доброчесності**

Наказ № 108 від 16.03.2020 р.

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iakosti-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty?start=15

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
РОБОТИ**

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет охорони здоров'я, соціальної роботи та психології
Кафедра психології та педагогіки

Рекомендовано до захисту

« ____ » _____ 202__ р.,

протокол № _____

Завідувач кафедри _____ (підпис)

Кваліфікаційна робота

на здобуття першого (бакалаврського) / другого (магістерського) (обрати) рівня вищої
освіти

_____ (тема)

Виконав(ла): студент(ка) ____ курсу,

освітньої програми « _____ »

_____ (прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____ (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Рецензент _____

_____ (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Захищено « ____ » _____ 2024 р.

кількість балів: _____

значення оцінки _____

Голова Атестаційної комісії _____

(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ПРОБЛЕМА.....	
1.1.....	
1.2.....	
Висновки до першого розділу.....	
Розділ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	
2.1. Огляд і обґрунтування вибору методик.....	
2.2. Результати дослідження.....	
Висновки до другого розділу.....	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ	

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ БАКАЛАВРСЬКОЇ / МАГІСТЕРСЬКОЇ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....3

Розділ 1. ПРОБЛЕМА.....

1.1.

1.2.

1.3.

Висновки до першого розділу.....

Розділ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....

2.1. Огляд і обґрунтування вибору методик.....

2.2. Результати дослідження.....

Висновки до другого розділу.....

Розділ 3. ПРОГРАМА КОРЕКЦІЇ ЧИ ОПТИМІЗАЦІЇ.....

3.1.

3.2.....

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Критерії оцінювання наукової роботи:

Оцінка «відмінно» ставиться студенту, якщо зміст роботи повністю відповідає меті, завданням і предмету дослідження. Повно і ґрунтовно розкрито кожний пункт плану роботи. Наявні змістовні і відповідні висновки до підрозділів, розділів і всієї роботи. Обраний психодіагностичний інструментарій повністю відповідає предмету дослідження, подано його достатній і коректний опис. Наявний змістовний кількісний та якісний опис результатів емпіричного дослідження, що ілюструється відповідними таблицями і графічними матеріалами. **Розроблена корекційна або розвивальна програма відповідає результатам теоретичного аналізу та емпіричного дослідження.** Оформлення роботи, зокрема посилання на використані джерела, здійснено з дотриманням усіх нормативних вимог. Захист роботи здійснено логічно, змістовно, лаконічно, з дотриманням часових меж та відповідно до змісту роботи і матеріалу презентації. Презентація повно і достатньо передає зміст роботи; виконана естетично і відповідно до вимог. Відповіді на питання змістовні, чіткі й аргументовані навіть на питання, які не стосуються прямо представленої теми дослідження;

Оцінка «добре» ставиться студенту, якщо зміст роботи повністю відповідає меті, завданням і предмету дослідження. Під час розкриття окремих пунктів плану роботи допущені незначні помилки і неточності. Висновки до розділів і всієї роботи наявні, але у них допущені неточності і нечіткість формулювань. Можуть бути відсутні висновки до підрозділів. Обраний психодіагностичний інструментарій повністю відповідає предмету дослідження, але його опис є неповним і/або некоректним. Опис результатів емпіричного дослідження є або лише кількісним, або не повним. Наявні таблиці і графічні матеріали, що ілюструють емпіричний матеріал. Є незначні відхилення від вимог до оформлення роботи. Під час захисту дещо перевищено часові межі, є незначні порушення у структурі доповіді, презентації. Під час відповідей студент припустився незначних помилок і/або неточностей проявив невпевненість під час відповідей на питання, які не стосуються прямо теми дослідження.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту, якщо зміст роботи неповністю відповідає меті, завданням і предмету дослідження. Під час розкриття окремих пунктів плану роботи допущені значні помилки і неточності. Висновки до розділів і всієї роботи наявні, але нечітко сформульовані, містять реферативний матеріал, не відповідають повно змісту роботи. Відсутні висновки до підрозділів. Обраний психодіагностичний інструментарій відповідає предмету дослідження, але

його опис є неповним і некоректним. Опис результатів емпіричного дослідження є неповним, кількісним, дуже узагальненим. Відсутні деякі таблиці і графічні матеріали, що ілюструють емпіричний матеріал. Бракує описового тексту. Оформлення роботи здійснено з порушенням вимог, зокрема бракує посилань на використані джерела. Під час доповіді суттєво перевищено часові межі, порушена структура доповіді, допущені суттєві помилки під час відповідей на питання. Порушена структура презентації до роботи.

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту, якщо зміст роботи не відповідає меті, завданням і предмету дослідження. Допущені суттєві змістові помилки. Відсутні висновки до розділів і підрозділів, висновки до всієї роботи мають реферативний характер, не відповідають змісту роботи. Обраний психодіагностичний інструментарій не відповідає предмету дослідження, його опис неповний і некоректний. Опис результатів емпіричного дослідження неповний. Відсутні таблиці і графічні матеріали, або вони використані замість тексту. Оформлення роботи здійснено з суттєвим порушенням вимог. Презентація виконана з порушенням вимог до її структури і не відповідає змісту роботи. Студент не може аргументовано відповісти на питання.

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої
100-бальної університетської шкали оцінювання в
національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS**

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			Задовільно
60 – 65	E (достатньо)		
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов’язковим повторним курсом)